

Glasbene stvari.

Vabilo na naročbo Hajdrihovi „Jadranskih Glasov“.

Gosp. V. Kosovel v Črnicah (pri Gorici) je razposlal s toplo besedo pisano vabilo na naročbo Hajdrihovi pesem, iz katerega naj tudi našim bralcem položimo sledeče na srce: „Daleč preko slovenskih mej glasé se Hajdrihovi „Jadranski glasovi“; kedó jih ne pozná? Komu ni solzica zasvetila se na očni vejici in narastla v debelo kapljo vdrla se mu po lici, ko je čul izurjene pevce iz krepkih prs zapeti melodijo Hajdrihovo? Nezmožno je ubožno pero moje naslikati lepoto; boječe se, da ne pomanjša slave — molči! — Rodoljubi! V kratkem mislim izdati nadaljevanje Hajdrihove zapuščine: drugi zvezek „Jadranskih glasov“, v isti obliki, kakor je bil izšel o svojem času prvi; obsegal bode krasne čveterospeve in zборе; ako se oglasi zadostno število naročnikov, vsaj toliko, da lahko poravnám tiskovne stroške. Od Vas je zavisno, da se ovi narodni biseri pogubé ali da ostanejo nam in našim znancom v ponos, spodbujo, uzor! Sodite in določite! Zvezek stane 1 gold. 20 kr., koje mi blagovolite stoprv tedaj poslati, ko bodete prejeli knjigo. Račite natanko določiti kraj in število zvezkov, koje želite prejeti! Priporočam Vam, rodoljubi, še enkrat: določite osodo Hajdrihove zapuščine!“

Nadejamo se, da gosp. Kosovelov poziv dobí izvrstnim Hajdrihovim napevom na stotine naročnikov.

Politične stvari.

Političen pogled po Evropi

ob koncu leta 1878.]

Akoravno so „Novice“ med letom pozorno sledil^e vsem dogodbam na političnem polji in svojim bralcem poročale o njih, bo vendar še marsikomu vstreženo, če se zdaj, ko leto h koncu gre, še enkrat nazaj obrnejo na-nj in v kratkih črtah posnamejo vse ono, kar se je za Avstrijo in za nas posebno važnega godilo pri nas in po drugem svetu.

Zares, leto 1878. je bilo eno najvažnejših tega stoletja, vzlasti v zgodovini Slovanov bo imelo imenitno mesto. Ko smo lani osorej ozrli se nazaj, smo storili to manj veselega obraza; vendar nam ga je uže takrat navdajala nada boljše prihodnosti; zaupljivo smo zrli doli na jug, kjer so bili Rusi kratko prej, 10. decembra, turški kači strli glavo pri Plevni, v Aziji pa jej bili že tudi izdrli strupene zobé. Takrat smo rekli, da Ruske zmage ne bodo brez dobrih nasledkov tudi za nas, in da se nismo motili, kažejo dogodbe letošnjega leta, ki naj tu gredó še enkrat po vrsti memo nas.

Se ve, da moramo začeti tam, kjer smo lansko leto ostali — pri Rusih, katere smo pustili na Balkanu podeče razdjane Turške armade.

Brž po novem letu so naglo in zaporedoma prodirali naprej, jemali trdnjavo za trdnjavo in kmalu stali pred Carigradom na veliko žalost Angležev, kateri so začeli podpihovati druge velike oblasti. Al Rusi niso marali, da bi jim mir med njimi in Turčijo diktirali drugi; 4. marca so ga v sv. Štefanu pri Carigradu sami sklenili tako, da je Bolgarija postala svobodna, Srbija, ki se je po propadu Plevne vnovič pridružila Rusiji z orožjem, in Črnagora, ki orožja nikdar ni odložila, marveč vedno zmagovala, pa imate biti popolnoma odtrgani od Turčije, isto tako Rumunija, katera zamenja Besarabijo z Dobrudžo, prvo odstopivši Rusiji. Čeravno nihče ni imel pravice mešati se v to pogodbo,

sklenjeno med zmagovito Rusijo in premagano Turčijo na podlagi vojnih vspehov, je vendar Rusija, hoteča jasno pokazati svoj blagi namen odrešenja kristijanov, privolila, da se ta pogodba podá v pretres shodu diplomatičnih poverjenikov vélikih oblasti Evropskih.

Ta shod je bil v Berolinu; mesec dni je trajal, in tu so se določile meje nove Bolgarije, Srbiji in Črnigori pak se je dalo nove zemlje, koliko ste si je bili z orožjem pridobili. Tako se je v Berolinu razdelila zapuščina po Rusu razdjane Turčije, Rusija je bila dokončala svoje blago delo, uteknila meč v nožnice, a ne umaknila se še z mesta, marveč, ker Turku ne zaupa, ostala je še s precejšnjim delom svoje slavne armade unkraj Balkana, da tako prisili Turško vlado spolniti to, kar je v sv. Štefanu podpisala in kar so jej potem še naložile skupno Evropske oblasti.

Tako je bila — največ po zaslugi Rusije — raztrgana tista v Parizu leta 1856. spisana pogodba, po kateri so se bile štiri vélike oblasti (Avstrija, Francoska, Nemčija in Angleška) zavezale, braniti Turčijo razpada. Tako ni nobena teh držav več vezana pomagati Turku.

A še več se je zgodilo: sklenili so Turčiji vzeti še ostali deželi Bosno in Hercegovino. Osvojiti si ti deželi, dobila je nalogo Avstrija. Tega ukrepa diplomatov so bili veseli posebno Slovani, ki so uže vsa leta želeli, da bi Avstrija zasedla Bosno; al njihove želje, ob enem želje zatiranih Turških Slovanov, so bile ob gluha ušesa, kajti grof Andrassy, preveč Magjar, bal se je žuganja svojih rojakov, znanih pobratimov Turčinov. Želji večine prebivalcev našega cesarstva se toraj ni vdal, a moral se je vdati naročilu Evropskih vlad, ker, če bi on še zdaj ne bil maral Bosne in Hercegovine, bi se bil našel uže kdo drugi, ki ji bil rad vzela, in mi bi od Turške dedšine ne bili imeli nič ko nekaj milijonov zgube, ki smo jih potrosili za begunce in oborožene vojne straže ob Turških mejah.

Šli smo toraj v Bosno, čeravno pozno uže, a šli smo vendar. Dne 29. julija so prestopile naše armade na vseh krajih meje. Hudo je zadel klic v orožje marsikoga, veliko jih je moralo popustiti svoje delo, marsikateri rodovini je odšel na bojišče edini reditelj. Al skoro vsak je šel rad, ker je šel nad Turka, večstoletnega zakletega sovražnika Slovanov in kristijanov. Komur pa ni veljal klic v orožje kot zapoved, vdeležil se je radovoljno vojske zoper turčina s tem, da je po svoji moči z darovi olajševal osodo zapuščenih rodovin in sirot.

In kako veselje je bilo, ko smo vedno in vedno le slišali o slavnih zmagah naših junakov! Res junaki so bili, zmagovali ne le sovražnika, marveč tudi silne vremenske in naravne zapreke ter tako v dveh mesecih osvojili Avstriji čez 1000 □ milj tuje, neznane zemlje in nad poldrugi milijon kristijanov Slovanov rešili krutega jarma. Pač je marsikateri izgubil življenje, tekla je draga kri, — al slavni vseh je vreden vseh žrtev — tudi denarnih!

Zasedbo Bosne popisovati nadrobneje se nam ne zdi potrebno, ker smo po večem uže to sproti storili, toraj bo vsakemu znano, kako se je vršila. Le to še pristavimo, da je bilo to leto slavno ne samo za Rusko, marveč tudi za Avstrijsko armado; obe stojite v tem v isti vrsti. Izmed nje molé kviško imena vojskovodij Filipovića, Jovanovića, Virtembergga, nadvodvode Ivana Salvatorja i. dr. Prvi, se ve, da si je pridobil največ slave, ker se je skazal ne le veleumnega in pogumnega vojskovodjo, marveč tudi izvedenca v upravi dežele, kajti kot rojen Slovan sam dobro ve, kako se ima ravnati s Slovani. Kako se je prikupil v kratkem času ne le svojim vojakom, ampak tudi prebi-

valcem zasedene dežele in še celó mohamedancem, to pričajo razne ovacije, ki jih je doživel zadnji čas in o katerih smo ob kratkem uže poročali. Slava mu!

Zdaj pač smemo reči, da je Bosna naša. Je res še na Dunaji neka „ustavoverska“ svojat pod vodstvom bivšega ministerske ekscelece Herbsta, ki je s tem, da ne bi se dovolilo daljnih stroškov zasedbe, hotela tje vreči vse, kar je naša slavna armada s potoki krvi si pridobila, al zagrizenim protivnikom slovanstva ni obveljalo, kar so nameravali; naši vojaki ostanejo doli za posadko in mi — jim želimo prav vesele Božične praznike med odrešenimi brati.

Kaj pa se je godilo to leto še družega?

Da! tudi družega je marsikaj, žalibog, ne tako vselega. Na Dunaji je še skoro vse, kakor je bilo ob letu; državnega zbora večina je še zmiraj taka, da pred pragom Božičnih praznikov še ne moremo reči, da je nastopil „mir med ljudstvi Avstrije“. Pač je propalo Auersperg-Lasserjevo ministerstvo, a družega, boljšega še nimamo, stari ministri nadomestujejo vsak samega sebe in od nikoder še ni nobenega znamenja, da bi se prevrgla sedanja sistema Avstriji in njenim narodom v prid. S strankarsko disciplino „ustavovercev“ v državnem zboru je pri kraju, — to edino je za nas znamenje boljše prihodnosti, kajti družbe hegemonov bode kmalu konec. Mogoče, da drugi državni zbor dobí bolj veselo podobo za nas, al gotovo vendar tudi to še ni, dokler veljá — sedanja sistema.

Zaznamovati imamo še na tem polji nesrečno dogodbo, namreč: Dolgo sem ter tje vlečena in tirana pogodba med Avstrijo in Oggersko se je v tem letu vnovič sklenila za 10 let, toraj se je za Avstrijo nesrečni dualizem raztegnil še dalje. Pogubne nasledke tega za Avstrijo smo mi uže večkrat povdarjali, zadnjič v posebnem članku celó dokazali, da je Oggerska s svojimi finančnimi razmerami prava môra za nas, ki nas utegne zadušiti. Upajmo, da bode modrost našega cesarja našla tû kako pot rešenja, katere njegovi sedanji svetovalci, ministri, ne morejo najti. Kakor pa je še daudanes na Dunaji, dosežejo Magjari vse, kar hočejo, in tako bode tudi še dalje, če se to hipoma ne ustavi. Upajmo, da bodo vspehi naše slavne armade na jugu in politični veter, kateremu bo zavoljo tega morala biti odprta tudi notranja politika Avstrije, marsikaj potrebili, kar je gnjilega pri nas.

Če pogledamo na ožji dom, na slovenske dežele naše, ni pravega veselja. Pač zapazimo povsod napredek naroda — ne toliko v materijalnem kolikor v duševnem obziru — kar je vsakako veselo znamenje; vendar nas tlači še môra sisteme, tujstva. Deželni zbori nikjer niso bili v resnici deželni, ampak le strankarski, Slovenci nismo nikjer bili po številu prebivalcev zastopani. Koroški Slovenci so zgubili edinega zastopnika svojega, vrlega gosp. Andr. Einspielerja, — Štajarski pak so se pri volitvah hrabro obnašali, v slovenskih občinah je vkljub hudim agitacijam zmagal povsod narod, le po mestih, kjer je nakopičeno tujstvo in renegatstvo, niso mogli speti se do večine. Na Goriskem je bilo ostalo vse pri starem; Tržaški mestni, ob enem deželni zbor, pa je vlada vendar razpustila zavoljo lahonskih burk, ki jih je vedno uganjal; toda dokler lahom nasproti naša vlada ne bo stopila na noge trdneje ter ne podpirala slovanskega plemena, ki je edino v stanu ugnati jih, v Trstu ne bo družega boljega zbora.

Ostane še deželni zbor Kranjski. Kako je bilo s tem? Preteklo leto smo bili pri volitvah propali — kako in zakaj, to uže vsak vé. Marsikdo je bil radoveden, kako bo, kedar se zbor snide; res ni bilo brez upota, a moralni vspeh so imeli vendar le naši vrli

poslanci, kar je dovolj znano iz obravnave; ti so bili na čast domovini, nemškutarji so nesli domú le največe blamaže. Škodovali so nam le s tem, da so pokopali adresu naroda do cesarja, in ukrenili novo zmes šolske postave, ki pa menda ne bo zadobila najvišega potrjenja. Nenaravno je tedaj bilo to, da so bili zastopniki ogromne narodne večine letos v manjšini, pa tudi to bo drugače brž, ko propade sistema, vsaj nobena stvar ne more dolgo stati na glavi. Po tem nenaravnem deželnem zboru smo prišli tudi ob narodni deželni odbor. Kaj to izdá, vé vsak, komur je znano, koliko dobrega ali slabega more za deželo storiti ta urad. Kurzi nemškutarski bi bili toraj v naši deželi silno poskočili, če bi jih ne bile dogodbe na jugu izdatno potlačile.

Še nekaj je, kar grebena nasprotnikov naših ne pustí prav kvišku, in to je deželni predsednik vitez Kalina, ki smo ga letos dobili; ta mož ne hodi tiste strančarske poti, kakor jo je hodil njegov prednik Widmann, — to pričajo uže bolj redke konfiskacije slovenskih listov in to, da tudi napadi nemških Ljubljanskih listov na nas niso več tako nesramni. In uže to je o sedanjih mršavih časih, ko se z nemškim „liberalizmom“ borí narodni konservatizem, veliko vredno.

Proti koncu leta, 19. novembra, je pa doživela mila naša mati Slovenija nekaj, za kar jo bo marsikateri drugi narod zavidal, in to je dr. Bleiweisova sedemdesetletnica. Ona se ni obhajala samo v Ljubljani, obhajala se je po vsej deželi, — a kaj rečem! — po vseh krajih, kjer bije kako slovensko srce za svoje svetinje, in še več: kjerkoli bivajo Slovani. In to veljá! Narod je slavil možá, ki ga imenuje svojega buditelja in ga slavil tako, kakor se le redko kdo na svetu slavi, in to vse se je zgodilo brez vseh agitacij, brez vsega prigovarjanja, samo po sebi iz srčnega nagiba. Lahko so zdaj nasprotniki naši videli, da nas ni le mala peščica, ki zahteva le pravico, a družega nič narodu slovenskemu, in daimamo Slovenci duševno naslombo na naših bratih Hrvatih, pa tudi simpatije vsega slovanstva. In še nekaj: videli so naši nasprotniki, da mi Slovenci ostanemo nepremakljivo verni državljeni Habsburške monarhije, ki ne poznajo tistih „svinčenih podplatov“, katere bi nekateri naših protivnikov radi izzuli, da bi — potekli kam drugam. In narod, ki svoje zaslužene možake tako spoštuje, slavi in odlikuje, ni pogubljen; njemu kalí velika bodočnost.

Zato pač mi Slovenci vkljub mnozemu pelinu, ki smo ga morali v pojemajočem letu požreti, na zadnjo stran letnika smemo s ponosnimi črkami zapisati dvoje slavnih dogodeb: zasedbo Bosne in dr. Jan. Bleiweisovo sedemdesetletnico. Prva je dokaz slovanske hrabrosti, druga dokaz slovanske vzajemnosti.

Bog daj dalje srečo!

J. A.

Mnogovrstne novice.

* Črtice iz življenja sv. očeta papeža Leona XIII. Sveti oče dela neprenehoma skoro celi dan ali sam ali s svojim tajnikom msg. Bocaliem, ki celó večkrat ne zadostuje, tako da včasih še dva druga tajnika potrebuje. On prav malo jé. Če je jedel kuhano goveje meso, ne mara za pečenko, ali pa če si je izbral pečenko, ne jé govejega mesa. Na večer popije dva ali tri frišna jajca. Pri jedi pije le malo vina in sicer tisto vino, ki ga je v Perugiji pil in ki se „asprino“, kisovec, imenuje. Za mizo se moraš prijeti — pripoveduje pisatelj životopisa papeževega — ako hočeš le en požirek tega vina popiti; tako zeló zasluži to vino svoje ime. To vino pridelujejo v visoki gorici iz grozdja, ki nikoli ne dozorí. Sv. oče trdi, da mu to vino posebno dobro